

WAT IS HET VERBAND TUSSEN DE INVAL VAN POETIN'S LEGER IN OEKRAÏNE EN PATIENT EMPOWERMENT?

LAAT IK DUIDELIJK ZIJN. POETIN IS EEN SCHURK. PUNT.

Jazeker, Poetin is een schurk. Daarenboven heeft hij nog een kenmerk: hij wil domineren, desnoods met dwang, en zelfs over een heel volk. Dat is op zich niet nieuw. De ganse Russische bevolking wordt al decennialang genuilkorfd. Nu valt hij tegen internationale verdragen in ook nog een buurland binnen en zaait dood en verderf. De ingrijpende negatieve effecten voor miljoenen mensen trekt hij zich niet aan. Ook wij voelen het. Daarmee komt Poetin wat mij betreft definitief in de geschiedenisboeken op het lijstje van 'meedogenloze dictators'. De Oekraïense regering die hij bedreigde, noemde hij nazi's, maar zelf staat hij nu gebeiteld naast Franco (Spanje), Idi Amin Dada (Oeganda), Kim Jung-un (Noord-Korea), Mao Zedong (China), Pol Pot (Cambodja), Stalin (Sovjet-Unie) en – jawel – Hitler.

MACHTSGEIL

Dat soort totalitaire leiders hebben een aantal kenmerken, zoals narcisme & persoonlijkheidscultus, paranoia en grootheidswaan. Ze laten zich weinig tot niets gelegen aan hoe het anderen vergaat. Het fenomeen is niet eigen aan politieke leiders, dat type persoonlijkheid komt in mindere of meerdere mate voor alle (beroeps) groepen. Allen gedragen zich vanuit de klassieke definitie van macht als een vorm van dwang: 'Ik heb macht als ik u iets kan laten doen dat u anders niet had gedaan en dat u doet zelfs als u er weerstand tegen biedt omdat u het eigenlijk niet wil doen.'

'DOE NU GEWOON WAT IK U ZEG'

Een zachte vorm is voor mij ook de persoon die u zegt dat u iets beter gewoon zou doen omdat hij of zij het gewoon beter weet. Daar moest ik aan denken toen een deelnemer aan een les over Patient Empowerment mij een anekdote vertelde. Een kennis van haar moest bevallen. De anesthesist van het ziekenhuis vroeg of ze gevaccineerd was tegen corona en ze zei van neen omdat ze toch twijfels had over de effecten ervan op haar kind. De anesthesist zei dat ze beter kon doen wat mensen die ervoor hadden gestudeerd haar zegden en dus zich laten vaccineren.

TWIJFELEN IS EEN TEKEN VAN VERSTAND

Natuurlijk besef ik dat de afstand tussen Poetin en de anesthesist zeer groot is. De man is geen schurk, wellicht wil hij het beste voor de vrouw en is hij ervan overtuigd dat vaccineren voor haar daarom aangewezen is. Dat is uiteraard een essentieel verschil. Niettemin. Nooit moet je aan een mens vragen om zonder nadenken iets te doen. Ik zou die vrouw feliciteren dat ze over vaccineren las en daardoor twijfels had. Dat geeft blijk van verstand. Ook die anesthesist kan niet garanderen dat er geen risico's zijn, daarvoor zijn er nog te weinig langetermijn onderzoeken kunnen gebeuren. Stelligheid is dus uit den boze. Zelf ben ik gevaccineerd en geboosterd omdat de voordelen mij lijken op te wegen tegen de mogelijke nadelen en mijn echtgenote door haar wankelende gezondheid tot een voor corona kwetsbare doelgroep behoort. Maar twijfel is zelfs inherent aan wetenschappelijk onderzoek.

Iemand die nadenkt moet je dus sterken en zeker niet de mond snoeren met je autoriteit, want dat is wat de anesthesist deed. En daarenboven, weet iemand met vele diploma's het altijd beter? Zoals ik ergens schreef in

mijn boek 'Balanceren tussen macht en onmacht': niemand weet het altijd beter. Het gaat er dus om een mens goed te informeren en argumenten te geven bijvoorbeeld voor of tegen een behandeling zodat die in de mogelijkheid is (want dat is een vrije keuze) zelf te beslissen wat hij of zij wil. Als iets wordt opgedrongen, zijn we als mensen meteen minder geneigd om het te doen. Vaak leg ik tijdens mijn lezingen, lessen, workshops, ... uit dat ook het concept Patient Empowerment gekoppeld is aan het concept macht. Echter, ik geef er een andere invulling aan. Ik heb het dan over zogenoemde 'afhankelijkheidsmacht', de macht die iemand zoals een arts bezit omdat die een aantal zaken heeft (zoals kennis, vaardigheden, wettelijke prerogatieven) die je als patiënt nodig hebt. Dat is iets anders dan de klassieke invulling van het concept macht. Zelfs als je als patiënt in mindere of meerdere mate afhankelijk bent van een arts of van het medisch beroep, kan die arts je nooit dwingen om tegen je zin wat dan ook te doen. Er is bij afhankelijkheidsmacht geen sprake van dwang of dominantie.

INFORMEER & ARGUMENTEER

Als een arts een patiënt wil overtuigen dat een ander gedrag diens gezondheid zou bevorderen of dat een bepaalde behandeling nodig is, moet hij of zij dat daarom doen op basis van informatie en met argumenten. Daardoor weet je als patiënt als dat adequaat gebeurt even goed wat waarom wanneer gebeurt als de arts. En als je als patiënt vragen hebt, dan stel je die gewoon, ook als ze kritisch zijn. Iidealiter gaat de arts er ernstig op in omdat hij of zij weet dat hij of zij daardoor een meer gemotiveerde patiënt krijgt. Hetzelfde geldt voor die anesthesist. De vragen of twijfels van een patiënt afblokken door hem te zeggen dat je het nu eenmaal beter weet, is dus echt uit den boze. Laat u daar als patiënt niet door afschrikken: vragen stellen en twijfelen is uw volste recht. Overigens, met alle tegenstrijdige berichten over de voor- en nadelen van vaccineren, lijkt het mij niet meer dan normaal dat mensen er onzeker over zijn. Ik heb heel veel begrip voor die twijfel. Niettemin heb ik mij, zoals gezegd, na mij goed geïnformeerd te hebben, laten vaccineren.

Ondertussen toont dictator Poetin met zijn onmenselijke ingreep in Oekraïne opnieuw aan dat de wereld één geheel is en alles met alles is verbonden. Dat is in de zorg net zo. Daarom blijf ik herhalen dat samen werken aan de best mogelijke gezondheid de enige goede oplossing is. Als anesthesist niet de discussie afblokken, maar erover praten. Samen dus. Dat is Patient Empowerment.

Ik weet niet hoe de situatie in Oekraïne zal zijn als u deze tekst leest, ik maak er mij erg veel zorgen over en ik vind het verschrikkelijk wat die mensen overkomt. Over één ding heb ik alvast geen enkele twijfel meer: Vladimir Poetin is een meedogenloze schurk!

Prof. Edgard Eeckman

Prof. Edgard Eeckman is communicatiemanager van het UZ Brussel. Hij studeerde communicatiewetenschappen aan de Vrije Universiteit Brussel en is doctor in de media- en communicatiestudies. Hij is gastprofessor over Patient Empowerment aan meerdere onderwijsinstellingen en als wetenschapper aangesloten bij de VUB-onderzoeksgroep ECHO over Cultuur, Emancipatie, Media en Samenleving. Hij is voorzitter van de VZW Patient Empowerment. Info daarover op www.patientempowerment.be.